

Akkoord met ambitie

Startadvies sportakkoord

Samenvatting

// Het sportakkoord komt volgens de Nederlandse Sportraad (NLsportraad) precies op tijd. De maatschappelijke betekenis van sport en bewegen komt steeds vaker in maatschappelijke discussies ter sprake.

De maatschappelijke betekenis van sport en bewegen (verder: sport) wordt naar de mening van de NLsportraad niet ten volle benut. Dit concludeert de NLsportraad na een uitgebreide oriëntatie op het sportakkoord en de mogelijke partners daarvan.

Sport verbindt mensen ongeacht hun achtergrond, sport leert onze kinderen gezamenlijke waarden, sport is gezond voor alle leeftijden, sport zorgt voor werkgelegenheid en economisch rendement, sport inspireert en sport maakt het land trots. Sport is toegankelijk voor velen en er is haast geen ander thema denkbaar dat Nederland zo verbindt als sport: sport als 'belangrijkste bijzaak'. Het sportakkoord zet een proces in gang om partnerships te smeden tussen sportsector, overheden en bedrijven en op zowel landelijk als regionaal afspraken te maken om de waarde van sport voor de samenleving te vergroten.

De samenwerking tussen sportsector, overheden en bedrijfsleven - maar ook bijvoorbeeld kennisinstellingen en organisaties in onderwijs, zorg, welzijn - kan alleen slagen als de rijksoverheid daarin een leidende rol neemt. De NLsportraad acht het essentieel dat de ministeries in dit proces samen optrekken en in de samenwerking het goede voorbeeld geven.

Een van de redenen waarom de waarde van sport onderbenut blijft, is dat overheden en andere organisaties geen slagkracht kunnen ontleen aan helder omschreven doelen en verantwoordelijkheden. In tegenstelling tot vele andere sectoren kent sport geen wettelijk kader. Het sportakkoord kan een opmaat zijn om de (publieke) taken op het gebied van sport en bewegen te borgen, bijvoorbeeld in de Wet publieke gezondheid of de Wet maatschappelijke ontwikkeling.

ADVIES:

- de minister van Medische Zorg en Sport (verder: de minister) sluit namens het kabinet een breed sportakkoord met relevante partners om de waarde van sport voor de samenleving verder te versterken;
- de minister neemt na verloop van tijd het initiatief om de effectiviteit van het sportakkoord te evalueren;
- de minister gebruikt het sportakkoord om te verkennen of wettelijke borging van sport gewenst is.

Begin bij de basis

Om sport te benutten als verbindende factor in onze maatschappij is het essentieel om aan de basis te beginnen: bij de jeugd. Voor de fysieke, mentale en sociale ontwikkeling van kinderen, valide of met een beperking, zijn sport en bewegen van wezenlijk belang; echter op scholen kunnen sport en bewegen nog veel beter worden ingebed in het onderwijs. Kinderen en jongeren bewegen te weinig, zitten te veel en zijn motorisch minder vaardig dan vroeger.

Waarom zouden we aan sport niet meer aandacht geven in zowel het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs? Dit biedt collectieve voordelen op het gebied van gezondheid, integratie, leerprestaties; tegelijkertijd wordt er voor kinderen een betere basis gelegd voor talentontwikkeling en ontstaan meer gelijke kansen op een mogelijke topsportcarrière.

De NLsportraad acht het belangrijk dat sport nog meer onderdeel wordt van het nationale denken en doen. De basis voor de jeugd wordt gelegd door de kinderopvang, op scholen en bij sportverenigingen. Gemeenten spelen een belangrijke rol omdat zij kinderopvangcentra, scholen en sportclubs met elkaar kunnen verbinden. Daarmee ontstaat een beter sport- en beweegaanbod voor kinderen en jongeren. Voor verdere uitwerking van deze mogelijkheden verwijzen wij naar het advies over sport, bewegen en onderwijs dat de NLsportraad samen met de Onderwijsraad en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) in de zomer van 2018 uitbrengt.

ADVIES:

- de minister neemt sport, bewegen en onderwijs als thema op in het sportakkoord en maakt hierover principeafspraken met gemeenten, het onderwijs, de kinderopvang en de sportsector.

Maak samenwerking tussen ministeries structureel

Een rondgang van de NLsportraad langs alle ministeries heeft geleerd dat ieder departement raakvlakken heeft met of belangen heeft bij sport. De NLsportraad constateert dat er momenteel, op z'n best, sprake is van ad hoc samenwerking tussen departementen op het gebied van sport. Een gezamenlijke inbreng van alle ministeries in het sportakkoord leidt tot een hoger rendement van maatregelen en subsidies. Hiervoor is een meer structurele vorm van samenwerking tussen departementen nodig, bij voorkeur op portefeuilleniveau.

ADVIES:

- de minister vraagt zijn collega-ministers welke onderwerpen zij, vanuit hun eigen departement bezien, in het sportakkoord opgenomen willen hebben; ook vraagt hij zijn collega's hulp om de organisatie en financiering voor sport te borgen en te versterken;
- de minister realiseert daarmee de rijksbrede inbreng van een door alle departementen gedragen sportakkoord;
- de minister stemt bij de uitvoering van het sportakkoord af met de departementen op portefeuilleniveau: bijvoorbeeld rond sport en infrastructuur, sport en internationaal, sport en vitaliteit en sport en financiën.

Betrek bedrijfsleven bij financiering

De sport is een hybride sector die wordt georganiseerd en gefinancierd door zowel burgers, overheden als bedrijfsleven. Steeds meer sportbonden geven aan dat zij en hun achterban tegen de grenzen aanlopen. De verenigingsinfrastructuur staat onder druk: zowel de organisatie als de financiering. Mede op basis van deze signalen heeft de

NLsportraad in het werkprogramma opgenomen te adviseren over de organisatie en financiering van de sport. Dit advies komt eind 2018 uit.

Alle partners in de sport zijn autonoom in hun beleid en uitvoering. Dat geldt (zonder wettelijk kader) zowel voor overheden, bedrijven als de sportsector zelf. Bijzondere aandacht vraagt de NLsportraad voor het bedrijfsleven. Bedrijven investeren in zowel breedtesport als in topsport en sportevenementen, maar dit kent vaak een grillig verloop. Het sportakkoord biedt mogelijkheden om de rol van het bedrijfsleven bij deze onderwerpen te versterken en de betrokkenheid te vergroten.

ADVIES:

- de minister maakt in het sportakkoord rechtstreekse afspraken met het bedrijfsleven over een structurele rol in de sport;
- de minister beziet daarbij welke onderwerpen zich bij uitstek lenen voor financiering door het bedrijfsleven, waaronder talentontwikkeling, topsport en sportevenementen.

Versterk de sportsector

Om de impact van de sport te behouden en de raakvlakken met andere terreinen te versterken, is een sterke branche nodig. Algemeen wordt onderkend dat de basisinfrastructuur van sportbonden en sportverenigingen versterking nodig heeft.

De NLsportraad adviseert het beschikbare budget voor versterking van de sportsector in te zetten voor voorstellen uit de sportsector zelf. De minister heeft een belangrijke rol om de sector te stimuleren om tot goede en vernieuwende meerjarige plannen te komen. Voor de toekenning van middelen zijn criteria als cofinanciering en samenwerking met andere partijen randvoorwaardelijk.

De minister beoordeelt uiteindelijk zelf welke voorstellen het meest kansrijk zijn en financiering verdienen. Op deze manier denkt de raad dat het geld terecht komt waar het voor bedoeld is: in het hart van de sport. De NLsportraad is geen voorstander van een evenredige verdeling van het budget over de vele organisaties in de sport; dit leidt tot versnippering van het budget en marginalisering van de impact.

ADVIES:

- de minister roept de sportsector op om met meerjarige, vernieuwende plannen te komen ter versterking van de sportsector;
- de minister kent budget toe aan de beste voorstellen. Cofinanciering en samenwerking met andere partijen maken deel uit van deze voorstellen.

Zet een stip op de horizon

Met de hierboven aangegeven adviezen is de basis gelegd voor de volgende stap: een gezamenlijke stip op de horizon, gedragen door sporters en niet-sporters. Een stip op de horizon geeft richting aan het sportbeleid voor de komende jaren, aan de samenwerking tussen ministeries en aan het partnership in het sportakkoord met andere overheden, de sportsector en het bedrijfsleven. De 'Dutch approach', privaat gefinancierd en gefaciliteerd door overheden en samenleving, is volgens de NLsportraad het uitgangspunt voor de stip.

De NLsportraad adviseert om de organisatie van een groot multi- of megasportevenement als stip op de horizon te benoemen. Evenementen maken de kracht van sport bij uitstek zichtbaar en hebben een relatie met vrijwel alle andere beleidsterreinen. Ook de rol van het bedrijfsleven komt sterk terug bij evenementen.

De NLsportraad benadrukt dat de weg naar de stip belangrijker is dan de stip zelf. De maatschappij kan in de volle breedte profiteren van het streven naar een gezamenlijke ambitie: van inspirerende sportsuccessen, aansprekende topsportevenementen op basis van een toekomstbestendige sportinfrastructuur tot een vitale, betrokken bevolking en een bloeiende economie.

ADVIES:

- de minister benoemt een multi- of megasportevenement als stip op de horizon, met de 'Dutch approach' als uitgangswaarde.

1. Totstandkoming advies

In het regeerakkoord 'vertrouwen in de toekomst'¹ heeft kabinet Rutte III opgenomen een sportakkoord te willen sluiten. Doel van dit sportakkoord is de organisatie en financiering van de sport toekomstbestendig te maken.

De NLsportraad heeft in het werkprogramma 'Stip op horizon' aangegeven een advies te willen uitbrengen over het sportakkoord. Daarvoor heeft de raad zich breed georiënteerd:

- de raad is in gesprek gegaan met de sportwoordvoerders van Tweede Kamerpartijen om hun prioriteiten scherp te krijgen;
- de raad heeft op het hoogste ambtelijke niveau kennisgemaakt bij alle ministeries en raakvlakken besproken. Daaruit is een goed beeld ontstaan van de kansen en knelpunten tussen sport en andere dossiers in Den Haag;
- de raad heeft het regeerakkoord geanalyseerd om te ontdekken aan welke kabinetsprioriteiten sport een (onverwachte) bijdrage kan leveren;
- de raad heeft een analyse gemaakt waarbij gekeken is naar de mate van interdepartementale samenwerking op het gebied van sport in de afgelopen 20 jaar;
- de raad heeft vele gesprekken gevoerd met stakeholders van binnen en buiten de sport;
- de raad is aangesloten bij het proces van totstandkoming van het sportakkoord, waaronder bij rondetafelgesprekken georganiseerd door de minister.

¹ Regeerakkoord vertrouwen in de toekomst. Zie pagina 19:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-2017-vertrouwen-in-de-toekomst>

2. De waarde van een akkoord

2.1 Afspraken met relevante partners

De NLsportraad is voorstander van een nationaal sportakkoord, zoals eerder aangegeven in de brief aan toenmalig informateur Schippers.²³ Een akkoord is een zinvol en relevant instrument. In een akkoord kunnen afspraken worden gemaakt over rolverdeling tussen partijen en over gezamenlijke doelen. Landelijke afspraken kunnen inspirerend (door)werken in interactie met het regionale niveau. Er zijn al mooie voorbeelden bekend van regionale sportakkoorden, waaronder van de provincie Gelderland en de gemeente Utrecht. De NLsportraad adviseert een 'dynamisch' sportakkoord af te sluiten zodat doelen ook gaande de kabinetsperiode kunnen worden geconcretiseerd, partners zich kunnen aansluiten en relevante thema's kunnen worden toegevoegd en uitgewerkt.

In het regeerakkoord staat dat het sportakkoord dient om de organisatie en financiering van de sport toekomstbestendig te maken. De NLsportraad onderschrijft dit doel. Het is nodig om kritisch te kijken naar de manier waarop de sport is georganiseerd en gefinancierd. De georganiseerde sport staat onder druk en lijkt tegen de grenzen van de financiering aan te lopen.⁴ De NLsportraad heeft zich voorgenomen over organisatie en financiering van de sport een advies te geven. Hieraan zal een zorgvuldige verkenning vooraf gaan. Het advies wordt naar verwachting eind 2018 uitgebracht.⁵

Een akkoord staat of valt met gezamenlijke ambities, gedeelde doelen, concrete afspraken en partners die hieraan een serieuze bijdrage willen leveren. Een belangrijke leidende taak van de rijksoverheid is om dit aan te jagen. In het regeerakkoord worden overheden, sportbonden en sportverenigingen genoemd als logische partners voor het sportakkoord. De focus in een nationaal sportakkoord ligt wat de NLsportraad betreft op de afspraken die met partners kunnen worden gemaakt die op landelijke of bovenregionale schaal resultaat opleveren. De NLsportraad adviseert de sportbranche in de breedste zin te bezien: de verenigingsstructuur maar ook bijvoorbeeld het aanbod van foundations, commerciële sportaanbieders en nieuwe sportinitiatieven. Daarnaast adviseert de NLsportraad grote (Nederlandse) bedrijven te benaderen voor het sportakkoord alsmede de voor sport belangrijkste sectoren om mee samen te werken: de wetenschap en opleidingen, de zorgsector en de zorgverzekeraars, het onderwijs en de kinderopvang.

² Brief van Nederlandse Sportraad aan informateur Schippers. Zie: <https://www.nederlandse-sportraad.nl/documenten/brieven/2017/04/13/brief-aan-de-informateur-nl-sportraad>

³ Persbericht Nederlandse Sportraad over nationaal sportakkoord. Zie: <https://www.nederlandse-sportraad.nl/documenten/mediateksten/2017/08/04/persbericht-nl-sportraad-over-nationaal-sportakkoord>

⁴ Rapport Klinkende Munt, commissie De Vries. Zie: <https://www.nocnsf.nl/transitie/klinkende-munt>

⁵ Werkprogramma Nederlandse Sportraad 2018-2020. Zie: <https://www.nederlandse-sportraad.nl/werkprogramma/werkprogramma-2018---2020>

2.2 Aanvullend onderzoek naar wettelijk kader

Een vergelijking met andere sectoren levert een beeld op waarin sport vooral verschilt door autonomie en het ontbreken van een wettelijk kader. Verhoudingen tussen (bestuurlijke) partners zijn daardoor niet altijd helder. Het algemeen belang en het algemeen nut van sport zijn niet erkend; over de kwaliteit en kwantiteit van de sportinfrastructuur is niets vastgelegd. Dit leidt in de praktijk tot fricties, zoals de NLsportraad een jaar geleden schreef. De waarde van sport is niet wettelijk geborgd en tegelijkertijd is regelgeving op alle andere terreinen wel van toepassing op sport.⁶

Het sportakkoord kan de opmaat zijn naar wettelijke verankering van sport en bewegen, bijvoorbeeld in de Wet publieke gezondheid of de Wet maatschappelijke ontwikkeling. De NLsportraad beveelt aan om de effectiviteit van het akkoord na verloop van tijd grondig te evalueren en al tijdens de looptijd van het sportakkoord nader onderzoek te doen naar de voor- en nadelen van een wettelijk kader.

⁶ Brief van Nederlandse Sportraad aan informateur Schippers. Zie: <https://www.nederlandse-sportraad.nl/documenten/brieven/2017/04/13/brief-aan-de-informateur-nlsportraad>

3. De waarde van sport

3.1 Maatschappelijke waarde

Sport is een doel op zich. De NLsportraad benadrukt dat er niets mis is met investeren in 'sport om de sport'. Heel veel mensen beleven plezier aan het beoefenen van sport en aan het volgen van sport. Nederland is een echt sportland. Ongeveer 10 miljoen Nederlanders sporten wekelijks: voor hun gezondheid, de gezelligheid, om te presteren of om te leren. Dat doen zij zelf, op school, op het werk, in de buurt, bij een van de sportverenigingen (4 miljoen leden) of bij een sportschool of fitnesscentrum (2 miljoen klanten). 74% van de kinderen tussen 6 en 12 jaar oud is lid van een sportclub. 20% van de Nederlanders bezoekt minstens één keer maand een sportwedstrijd of sportevenement en meer dan de helft volgt sport wekelijks via de media. Sport is toegankelijk voor velen en er is haast geen ander thema denkbaar dat Nederland zo verbindt als sport: sport als 'belangrijkste bijzaak'.

Daarnaast constateert de NLsportraad dat sport waarden heeft – zoals trots, respect, samenwerking, discipline, presteren - die ook impact hebben op andere terreinen. Sport verbindt mensen ongeacht hun achtergrond, sport leert kinderen gezamenlijke waarden aan, sport is gezond voor alle leeftijden, sport zorgt voor werkgelegenheid en economisch rendement, sport inspireert en maakt het land trots. Voor andere terreinen en doeleinden is sport een 'tool': een middel of een instrument. De NLsportraad concludeert dat sport van grote waarde is, maar dat de inzet van sport voor de samenleving nog verder kan worden vergroot. De NLsportraad adviseert de maatschappelijke waarde van sport centraal te stellen.

3.2 Waarde voor de jeugd

Vanwege de vormende waarden van sport adviseert de NLsportraad in het sportakkoord de focus te leggen op de jeugd. De jeugd vormt de basis. Sport en bewegen zijn van groot belang voor de fysieke, mentale en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren en het ontdekken en ontwikkelen van talent op het gebied van sport. Het aanleren van motorische vaardigheden en bewegen conform de beweegnorm tijdens de jeugd verhoogt sterk de kans op een actieve leefstijl op latere leeftijd. De praktijk laat echter zien dat kinderen en jongeren thuis en op school te veel zitten en te weinig bewegen. Het percentage kinderen met overgewicht groeit gestaag en gerelateerde ziektes zoals diabetes-II (ouderdomssuiker!) komen op steeds jongere leeftijd voor.

Er is recent veel meer bekend geworden over de positieve invloed van bewegen op de hersenen. De ontwikkeling en handhaving van hersenfuncties heeft voeding nodig, die via de toevoer van bloed wordt aangeboden. De doorbloeding van de hersenen wordt gestimuleerd door sport en bewegen. In en om de school gaat het niet alleen om bewegingsonderwijs, maar ook om buitenspelen, niet te lang achter elkaar zitten en nieuwe methodes waarbij beweging en cognitie elkaar versterken (bewegend leren).

De NLsportraad komt samen met de Onderwijsraad en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) rond de zomer met een advies over sport, bewegen en onderwijs. Op voorhand adviseert de NLsportraad om in het sportakkoord principeafspraken te maken met gemeenten, de onderwijs- en de sportsector. Inzet van de afspraken is om een trendbreuk te realiseren, zodat steeds meer kinderen en jongeren voldoende sporten en bewegen.

4. Structurele samenwerking

4.1 Raakvlakken benutten

Het sportakkoord kan van sport de tool maken die het in potentie is. De NLsportraad adviseert de minister om een inhoudelijke bijdrage te vragen aan zijn collega's van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en aan de ministers van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Buitenlandse Zaken (BZ), Financiën (FIN), Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW), Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Justitie en Veiligheid (JenV), Defensie (DEF), Binnenlandse Zaken (BZK), en Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Zo wordt de kans vergroot dat sport bijdraagt aan de doelen op andere beleidsterreinen. Met een rijksbrede insteek wordt de maatschappelijke waarde van sport vol benut. Voor dit doel stelt de NLsportraad voor om een Catshuissessie te organiseren.

De raakvlakken die de NLsportraad na eigen analyse heeft gevonden zijn opgenomen in tabel 1. Vaak zijn de raakvlakken positief voor beide beleidsterreinen. Sommige raakvlakken ondersteunen sport als doel; bij andere raakvlakken kan sport worden ingezet op andere beleidsterreinen. Dit sluit aan bij de analyse die het ministerie van VWS in 2016 zelf heeft gedaan naar de maatschappelijke impact van sport en bewegen op verschillende beleidsterreinen⁷. In deze analyse concludeert het ministerie dat sport en bewegen op vele verschillende beleidsterreinen een rol kunnen spelen, zowel landelijk als lokaal, maar dat niet altijd duidelijk is hoe evident die rol is.

Een mooi voorbeeld van de inzet van sport op een ander beleidsterrein betreft het programmatisch inzetten van sport tijdens inkomende- en uitgaande handelsmissies. Het ministerie van Buitenlandse Zaken boekte al verschillende successen op dit gebied, zoals bij de handelsmissie in Milaan met wielrenner Tom Dumoulin, oud voetballers Edgar Davids, Clarence Seedorf, Aron Winter en Pierre van Hooijdonk. De regelmaat van dit soort successen kan worden verhoogd door een meer structurele samenwerking tussen de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Klimaat en Volksgezondheid, Welzijn en Sport. In andere gevallen is samenwerking tussen beleidsterreinen nodig om de organisatie en financiering van de sport te ondersteunen, onder meer door de juiste randvoorwaarden te creëren. Denk bijvoorbeeld aan de financiering die de sport ontvangt vanuit loterijen: wanneer de loterijen worden geprivatiseerd, valt mogelijk een groot deel van de (top)sportfinanciering weg. Welke oplossingen daarvoor bedacht kunnen worden en wat daarin de rol van de overheid is, is onderdeel van gesprekken tussen de departementen van Financiën, Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

⁷ Kamerbrief en bijlage met inventarisatie van sport en bewegen op andere beleidsterreinen. Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/11/16/sport-en-bewegen-voor-maatschappelijke-impact-een-inventarisatie>

Ministerie	Raakvlakken sport
Economische Zaken en Klimaat	Promotie bedrijfstakken sport en evenementen Ontwikkeling sportinnovaties Sport als exposure voor BV Nederland Sporttoerisme
Buitenlandse Zaken	Strategische evenementenkalender Holland promotie Sportdiplomatie Sport als ontwikkelingshulpprogramma Koppeling sport aan Sustainable Development Goal Water (VN)
Financiën	Fiscaal sportklimaat Evenementenfonds/sportfonds
Onderwijs Cultuur en Wetenschap	Sport, bewegen en onderwijs Topsport en talentontwikkeling Inzet studenten als stagiaires en vrijwilligers Side events sportevenementen voor onderwijs Sportopleidingen en –onderzoek Wetenschapsagenda Media en sport op publieke zenders Sport en cultuur
Infrastructuur en Waterstaat	Investerings infrastructuur grote sportevenementen Promotie fietsbeleid Sportlocaties in gebiedsontwikkeling (stad en platteland) Duurzame sportevenementen en –accommodaties (drijvend)
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Fitte werknemers, deelname evenementen Promotie arbeidsproductiviteit Sport voor integratie en sociale cohesie Professionalisering en werkgelegenheid in sportsector
Justitie en Veiligheid	Veiligheid bij grote sportevenementen (beveiliging) Dopingbeleid Financiering loterijen Integriteitsvraagstukken (bijv. seksuele intimidatie in de sport)
Defensie	Aanvullende veiligheid op politie-inzet Inspiratie fitte werknemers
Binnenlandse Zaken	Coördinerende rol in sociale domein (jongeren en sport) Aanpassing leefomgeving (sport in ruimtelijke planning) Omgevingswet
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	Sport en natuur Sport en recreatie
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Zorg (sport voor revalidatie, chronisch zieken) Preventie (overgewicht) Welzijn (eenzaamheid, vrijwilligerswerk, handicap)
Algemene Zaken	Betrokkenheid Minister President en Koninklijk Huis bij sport(evenementen)

Tabel 1: Raakvlakken tussen sport en departementen

4.2 Samenwerking in het verleden

Dankzij de kennismakingsronde langs ministeries heeft de NLsportraad inzicht gekregen in de manier waarop ministeries samenwerken op het terrein van sport. De conclusie is dat op dit moment geen sprake is van gecoördineerde samenwerking of structurele afstemming tussen departementen. Op enkele dossiers is sprake van bilateraal contact (bijv. doping, bridport arrest, bewegingsonderwijs).

Vanwege de evidente samenhang tussen sport en andere beleidsterreinen is de afgelopen 20 jaar regelmatig sprake geweest van een vorm van coördinatie en periodieke samenwerking. In twee perioden is meer structurele interdepartementale samenwerking tot stand gekomen.

Allereerst liet staatssecretaris Terpstra in 1997 optekenen dat coördinatie van het sportbeleid versterkt moest worden, waaronder het partnership tussen de departementen. Haar argumentatie daarbij bouwde voort op de kansen die 'sportinclusief denken' bood aan andere beleidsterreinen. Staatssecretaris Terpstra gaf deze ambitie concreet vervolg door het Breed Interdepartementaal Sportberaad (BIS) te installeren, waarin alle relevante departementen een vertegenwoordiger afvaardigden. Het BIS werd gecoördineerd door VWS en heeft bestaan tot medio 2003.

De tweede periode (grotendeels 2008-2012) waarin sprake is geweest van interdepartementale samenwerking op sportgebied, is de periode waarin het Olympische Plan 2028 tot stand kwam en werd uitgewerkt. In reactie op het Olympisch Plan 2028 is een kabinetsbreed standpunt geformuleerd en in uitvoering genomen. De interdepartementale samenwerking is onder coördinatie van staatssecretaris Bussemaker tot stand gekomen. Naast de klassieke sportbeleidsonderwerpen kwamen in dit standpunt onderwerpen zoals ontwikkelingssamenwerking, handelsmissies, innovatie, ruimtelijke ordening en stedenbouw nadrukkelijk naar voren. Departementen hadden elk hun aandeel, het Olympisch Plan was de gemene deler.

Een mooi voorbeeld van interdepartementale samenwerking door het Olympisch Plan is de mobiliteitsaanpak van toenmalig ministerie van Verkeer en Waterstaat.⁸ Aansluitend op de ambitie om de Olympische Spelen te organiseren, werd in de mobiliteitsaanpak opgenomen dat een mobiliteitssysteem van Olympische kwaliteit moest zijn gerealiseerd in 2028. Daarvoor werd het infrastructuurfonds door het kabinet verlengd van 2021 tot 2028.⁹ Deze verlenging geldt nog steeds.¹⁰

4.3 Inrichten sportportefeuilles

De NLsportraad stelt vast dat een (hernieuwde) structurele/gecoördineerde vorm van samenwerking tussen departementen over sport wenselijk is. De gesprekken bij de departementen hebben de raad overtuigd dat de kansen die sport biedt voor andere beleidsterreinen onderbenut blijven. Departementen vinden elkaar slechts sporadisch en

⁸ Mobiliteitsaanpak ministerie Van Verkeer en Waterstaat. Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2010/08/27/mobiliteitsaanpak>

⁹ Verlenging van het infrastructuurfonds tot 2028. Zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/34491/kst-31305-150.html>

¹⁰ Inmiddels is in 2016 het infrastructuurfonds verlengd tot 2030

geven aan dat samenwerking soms moeizaam verloopt. De raad denkt dat een structurele vorm van afstemming tijd en moeite bespaart en dat nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan. Meerdere departementen kijken positief terug naar de periode van het Olympisch Plan 2028.

Tussen interdepartementale afstemming en gecoördineerde samenwerking (zoals tijdens de Olympische Plan periode) zit een groot verschil. Structurele afstemming tussen departementen is volgens de raad een logische eerste stap om te zetten. De NLsportraad raadt aan om de samenwerking vorm te geven op portefeuilleniveau, zodat er synergie ontstaat tussen relevante departementen rond een thema. Het proces om tot een interdepartementaal sportakkoord te komen is daarvoor een goede start.

De NLsportraad stelt samenwerking voor rond de volgende portefeuilles:

- sport en internationale inzet - BZ, EZK en VWS;
- sportinfrastructuur en ruimte - BZK, IenW, LNV en VWS;
- sport en vitaliteit - OCW, SZW, DEF en VWS;
- sport en financiën - FIN, JenV en VWS.

5. Versterken sportsector

5.1 Inzet bedrijfsleven

De sport is een hybride sector: gefinancierd door burgers, overheden en bedrijven. De NLsportraad constateert dat om te beginnen burgers de sport grotendeels zelf mogelijk maken. Circa tweederde van de bestedingen aan sport (€ 6,8 miljard) komt op conto van huishoudens en ruim één miljoen vrijwilligers zetten zich in om de sportbeoefening bij sportverenigingen en de sportbeleving bij sportevenementen mogelijk te maken. Daarnaast bestaat er een groeiende markt van commerciële sportaanbieders: fitnesscentra, sportscholen, maneges, zeil-, tennis- en voetbalscholen, klimmuren, skihallen, evenementenbureaus, enzovoorts.

Toch is overheidssteun onmisbaar. Gemeenten investeren € 1,1 miljard in sportaccommodaties - en daarnaast in de openbare ruimte - om sport en bewegen mogelijk te maken. Zonder deze steun is sport niet mogelijk. De sportbegroting van de rijksoverheid is daarbij vergeleken zeer bescheiden.

Ook bedrijven en fondsen investeren in sport: van de plaatselijke ondernemers in de sportclub tot de landelijke sponsors van commerciële ploegen. De investeringen van bedrijven lopen in de honderden miljoenen, maar kennen een grillig verloop. Structurele samenwerking van bedrijven met de sportsector en publiek-private samenwerking in de sport is zeldzaam.

Het sportakkoord leent zich bij uitstek voor het maken van afspraken voor de langere termijn. Het versterken van de basisinfrastructuur en het bevorderen van de sportdeelname bij de jeugd en onder kwetsbare groepen (laag inkomen, lage opleiding, minder gezond, met een beperking en met een migratieachtergrond) acht de NLsportraad vooral een overheidstaak. Talentontwikkeling, topsport en grote sportevenementen lijken onderwerpen die zich goed lenen voor afspraken met bedrijven. De NLsportraad adviseert de minister om – rechtstreeks - een groot netwerk van bedrijven te benaderen voor het sportakkoord en om meerjarige steun te vragen. De voorbeelden die de NLsportraad is tegengekomen van publiek-private samenwerking bij grote sportevenementen zijn hoopgevend. In veel gevallen werd het verschil gemaakt door een actieve wethouder of gedeputeerde die hierbij het voortouw nam.

5.2 Toekomstbestendige sportsector

Het Kabinet Rutte III heeft als doel gesteld dat het sportakkoord moet leiden tot een toekomstbestendige organisatie en financiering van de sport¹¹. Om de impact van de sport te behouden en de banden met andere terreinen aan te halen, is een sterke branche

¹¹ Het regeerakkoord. Zie:

<https://www.kabinetsformatie2017.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-vertrouwen-in-de-toekomst>

nodig. Algemeen wordt onderkend dat de basisinfrastructuur van sportbonden en sportverenigingen versterking nodig heeft.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu (RIVM) beschrijven in de Sport Toekomstverkenning¹² (STV) dat individualisering en flexibilisering van de maatschappij hun invloed op de sport hebben. De sporter sport niet meer alleen in verenigingsverband, maar ook individueel of via commercieel aanbod. Vrijwilligers liggen niet meer voor het oprapen; er wordt een lichte daling verwacht van beschikbare vrijwilligers voor sport¹³.

Steeds meer sportbonden geven aan tegen de grenzen van hun financieringsmodel te lopen. Niet voor niets heeft NOC*NSF een commissie laten analyseren welke vormen van externe financiering mogelijk zijn voor de sport¹⁴. De NLsportraad heeft, mede op basis van deze signalen, in het werkprogramma “Stip op de horizon” opgenomen dat de raad eind 2018 gaat adviseren over de organisatie en financiering van de sport.¹⁵

5.3 Inzet extra middelen

De NLsportraad adviseert de minister het beschikbare budget voor versterking van de sportsector (10 miljoen euro per jaar, structureel) te besteden aan de beste voorstellen om de sportbranche en de sportinfrastructuur te vernieuwen en versterken, met extra aandacht voor de verenigingsstructuur.

De raad adviseert de minister om zijn budget in te zetten voor meerjarige, vernieuwende voorstellen die door de sector zelf worden aangedragen (bottom-up). De raad is geen voorstander van top-down bedachte programma's of van evenredige verdeling van het budget over sportorganisaties. Het budget komt bij voorkeur in het hart van de sport terecht en niet bij intermediaire organisaties.¹⁶

Aanvragen kunnen afkomstig zijn van diverse organisaties - van sportbonden tot bedrijven - zolang de voorstellen maar leiden tot duurzame versterking van de sportinfrastructuur. Cofinanciering (in kind en/of in cash) en samenwerking met andere partijen zijn voorwaarden bij de toekenning van de subsidie. Samenwerking bevordert het onderlinge leereffect.

De rol van de minister is cruciaal als het gaat om het stimuleren van de sportsector door sportorganisaties aan te moedigen het heft in eigen hand te nemen en goede voorstellen in te dienen ter versterking van de sector. De minister besluit zelf welke voorstellen het meest kansrijk zijn en financiering verdienen. De NLsportraad beveelt aan om een externe commissie in te stellen die de minister kan adviseren over welke voorstellen de grootste bijdrage leveren aan de versterking van de sportsector.

¹² Sport Toekomstverkenning. Zie: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/toekomstverkenning/inleiding>

¹³ Vrijwilligerswerk in de sport, verwachtingen. Zie: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/toekomstverkenning/trendscenario/vrijwilligerswerk>

¹⁴ Rapport Klinkende Munt over financieringsmogelijkheden voor de sport. Zie: <https://www.nocnsf.nl/transitie/klinkende-munt>

¹⁵ Werkprogramma Nederlandse Sportraad 2018-2020. Zie: <https://www.nederlandse-sportraad.nl/werkprogramma/werkprogramma-2018---2020>

¹⁶ Briefadvies intensivering. Zie: <https://www.nederlandse-sportraad.nl/documenten/brieven/2018/01/22/advies-intensivering-organisatie-en-financiering-van-de-sport>

6. Stip op de horizon

6.1 Ambitie als leidraad

De NLsportraad adviseert de minister om partijen in het sportakkoord te binden op een inspirerende en gezamenlijke ambitie. Een gezamenlijke ambitie ontbreekt nu in de sport en dat laat zich voelen. Als alle partijen de ambitie onderschrijven, een gezamenlijk doel voor ogen hebben en hetzelfde perspectief innemen, wordt het veel eenvoudiger om afspraken te maken over dichterbij liggende doelen.

In het werkprogramma heeft de NLsportraad ook geadviseerd een 'stip op de horizon' te zetten, herkenbaar voor zowel sporters als niet-sporters. Een stip op de horizon geeft richting aan het sportbeleid voor de komende jaren, aan de samenwerking tussen ministeries en aan het partnership tussen overheid, sportsector en bedrijfsleven.

6.2 Multi- of megasportevenement

De NLsportraad adviseert om het gezamenlijk organiseren van een multi- of megasportevenement in publiek-private samenwerking als stip op de horizon te zetten. Evenementen bieden een zichtbaar platform aan sport en hebben raakvlakken met vrijwel alle beleidsterreinen, waarmee samenwerking op diverse terreinen noodzakelijk wordt. Ook het bedrijfsleven speelt een prominente rol bij een multi- of megasportevenement.

De stip op de horizon kan ervoor zorgen dat Nederland tegen die tijd een echt sportland is geworden en sport midden in de samenleving staat. Denk daarbij aan:

- de topsport in Nederland is van excellent niveau;
- de jeugd heeft op grote schaal toegang tot betaalbare voorzieningen voor talentontwikkeling;
- de hele bevolking, van jong tot oud, met of zonder beperking, geniet van sport en beweging, is vitaal en participeert in de samenleving;
- de sportinfrastructuur (verenigingen, ongebonden sport, vrijwilligers, accommodaties, financiering) is toekomstbestendig en voldoet aan de behoefte van de bevolking;
- Nederland heeft een mooi track record van state of the art sportevenementen, zowel jaarlijks (Hallmark) als incidenteel (WK's en EK's);
- sport wordt landelijk en lokaal ingezet op alle denkbare terreinen: van onderwijs en zorg tot infrastructuur en economie.

Of de stip op de horizon daadwerkelijk wordt verwezenlijkt, is voor de komende jaren niet de belangrijkste vraag. De weg naar de stip is belangrijker dan de stip zelf. Bij voorbaat kan een enorme nalatenschap ontstaan ten gevolge van het proces: Nederland is een echt sportland met een toekomstbestendige sportinfrastructuur.

Dit is een uitgave van de Nederlandse Sportraad

De Nederlandse Sportraad is een onafhankelijk adviesorgaan, dat zich richt op het versterken van de betekenis van sport voor de samenleving en op het vergroten van het rendement van sportevenementen, inclusief het ontwikkelen van een aansprekende evenementenagenda.

Dat doet zij op transparante wijze samen met de betrokkenen uit het veld.

De NLsportraad bestaat uit negen leden onder voorzitterschap van Michael van Praag. Adviezen van de NLsportraad zijn vernieuwend, onderbouwd door onderzoek en toetsing in de praktijk, en praktisch uitvoerbaar.

Zie <https://www.nederlandse-sportraad.nl>

Maart 2018 | publicatienummer 2018-2

